

Alcohol & opvoeding

Focusgroeponderzoek jonge ketenbezoekers in De Gemeente Hardenberg

Resultaten van een onderzoek onder jongeren in het kader van het
project "Fris over drank"

R.H.L.M. Bovens
H. Gortworst
m.m.v. E. Kobus, S. Meines en R. van Rikxoort
September 2011

Windesheim

COLOFON

Uitgave

Christelijke Hogeschool Windesheim

Tekst

Rob Bovens, Harmke Gortworst
m.m.v. E. Kobus, S. Meines en R. van Rikxoort

©2011 Christelijke Hogeschool Windesheim

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
Vereelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of
Openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
Mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder
Voorafgaande toestemming van de auteur

Inhoudsopgave

Inleiding	5	
Hoofdstuk 1	Vraagstellingen, opzet en uitvoering van het focusonderzoek	7
1.1	Vraagstellingen	7
1.1.1	Achtergrond	7
1.1.2	Keten en hokken	8
1.1.3	Centrale vraagstelling	9
1.2	Opzet	10
1.3	Uitvoering van het onderzoek	10
1.4	Respons en samenstelling van de onderzoeksgroep	11
1.5	Het verloop van de gesprekken	11
Hoofdstuk 2	Resultaten van het onderzoek	13
2.1	De uitkomsten van de gesprekken	13
2.2	Conclusies en beschouwing	25
Hoofdstuk 3	Aanbevelingen	27
Bijlagen		31
Brief wethouder aan ouders		31
Checklist		33

Inleiding

Sinds 2008 bestaat in de gemeente Hardenberg het project Fris over Drank. Het betreft een integrale aanpak waarbij door betrokkenheid van alle relevante partijen getracht wordt het alcoholgebruik van jongeren onder de 16 jaar terug te dringen en dat van 16-plussers te doen verminderen.

Voor het project werden de volgende hoofddoelstellingen geformuleerd:

1. Het voorkomen van alcoholgebruik door jongeren onder de 16 jaar.
2. Het verminderen van alcoholgebruik door jongeren vanaf 16 jaar tot en met 24 jaar.
3. Het verminderen van de tolerantie bij ouders ten aanzien van het gebruik van alcohol door jongeren onder de 16 jaar en het overmatig alcoholgebruik van jongeren vanaf 16 jaar tot 24 jaar.
4. Het verhogen van de maatschappelijke betrokkenheid bij het doen verminderen van het alcoholgebruik onder jongeren.

Het project als zodanig maakt deel uit van het regionale alcoholmatigingsbeleid 'Minder drank meer scoren' waardoor interventies in regionale samenhang worden uitgevoerd en gemonitord.

Begin 2010 heeft de gemeente Hardenberg aan het lectoraat verslavingspreventie van de Christelijke Hogeschool Windesheim gevraagd een evaluatieplan op te stellen. Het plan¹ bevat de parameters aan de hand waarvan de realisatie van de doelstellingen van het project worden gemeten, alsmede concrete voorstellen voor een evaluatie-instrumentarium en –planning.

De voortgang van het plan wordt bewaakt door een begeleidingscommissie met vertegenwoordigers van de gemeente, Windesheim, GGD IJsselland en Tactus Verslavingszorg.

De in het plan opgevoerde onderzoeksvoorstellen worden voor een deel uitgevoerd door het lectoraat zelf, met inzet van studenten in hun afstudeerfase.

Als eerste in de rij werd een onderzoek uitgevoerd onder ouders van kinderen in de leeftijd van 10 tot 18 jaar om hiermee inzicht te verkrijgen in houding, kennis, gedrag en opvoedingsstijl ten aanzien van alcoholgebruik door hun kind(eren)². De resultaten worden als 0-meting gebruikt voor de procesevaluatie en bieden tevens input voor diverse voorlichtingsacties.

Vervolgens werd in overleg met de gemeente bepaald dat meer kennis moest worden verkregen van alcoholgebruik, uitgaansgedrag, vrijetijdsbesteding van jongeren vanaf 14 jaar om dusdoende aangrijpingspunten te vinden voor specifieke interventies, in het bijzonder Smart Connection³. Speciale aandacht verdiende in de ogen van de gemeente de doelgroep van jongeren die keten en hokken bezoeken, een

¹ Bovens, R.H.L.M. (2010) Evaluatieplan project "Fris over drank" Gemeente Hardenberg. Zwolle, Windesheim

² Bovens, R.H.L.M., Schuitema, A., Kobus, E., Meines, S. & Rikxoort, R. van (2011). Ouders over alcoholgebruik van kinderen in de gemeente Hardenberg. Zwolle, Windesheim.

³ Een uit Zwitserland geadopteerde interventie, gericht op niet of weinig drinkende jongeren, waarbij het streven is deze te versterken in hun gezonde leefstijl door middel van een beloningsstructuur.

prioriteitsgroep binnen het project “Fris over drank”. Graag wil de gemeente een actieve rol van het jongerenwerk (De Stuw) ten aanzien van deze doelgroep. Probleem is echter dat vanwege het restrictieve overheidsbeleid voor keten en hokken moeilijk toegang verkregen kan worden tot de bezoekers van keten en hokken. Gezocht is daarom naar een manier om ten behoeve van het opdoen van kennis over deze doelgroep door middel van onderzoek met potentiële respondenten in contact te komen. Daartoe is gestart met een breed onderzoek onder Hardenbergse scholieren in de leeftijd van 14-17 jaar⁴, waarna een deel van hen werd benaderd voor een vervolg in de vorm van een focusonderzoek. Alle benaderde scholieren voor het vervolgdeel van het onderzoek waren bezoekers van keten en hokken.

Voor u ligt het verslag van dit focusgroeponderzoek, dat werd uitgevoerd door Harmke Gortworst van De Stuw, met ondersteuning van Evelien Kobus, Suzanne Meines en Rianne van Rikxoort, vierdejaarsstudenten van de opleiding Pedagogiek van Windesheim. Lex Lemmers (Trimbos-instituut en lid van de kenniskring bij het lectoraat verslavingspreventie van Windesheim) gaf deskundige adviezen bij de voorbereiding van het onderzoek.

⁴ Kobus, E., Meines, S. & Rikxoort, R. van (2011). Jongeren, vrijetijdsbesteding en alcohol in de gemeente Hardenberg. Zwolle, Windesheim.

1. Vraagstellingen, opzet en uitvoering van het focusonderzoek

1.1 Vraagstellingen

1.1.1 Achtergrond

Sinds 2005 wordt op landelijk, regionaal en lokaal niveau veel geïnvesteerd in de verbetering van de gezondheid van jongeren in relatie tot overmatig alcoholgebruik. Het jaar daarvoor werd bekend dat de leeftijd waarop kinderen starten met drinken in Nederland onverantwoord laag is. Op basis van gegevens van het vierjaarlijks uitgevoerde Peilstationsonderzoek van het Trimbos-instituut was de gemiddelde startleeftijd in 2003 voor jongens 11.9, voor meisjes 12.2⁵. Tevens bleek dat Nederlandse kinderen in vergelijking met hun Europese leeftijdgenoten relatief vaker en per gelegenheid meer drinken⁶. Steeds meer ook werd bekend over de schadelijke gevolgen van (overmatig) alcoholgebruik bij kinderen in de groei. Alcoholgebruik op jonge leeftijd verstoort de ontwikkeling van de hersenen die pas op 24-jarige leeftijd zijn uitgerijpt. Nadelige effecten op korte termijn kunnen zijn: vermindering leerprestaties (onder andere door concentratieproblemen), agressie, onveilige sex, blackouts, alcoholvergiftigingen etc. Op de langere termijn is er een grotere kans op verslaving en definitieve hersenbeschadiging⁷.

Voorafgegaan en geflankeerd door de landelijke campagne “Voorkom Alcoholschade bij uw opgroeiende kind” en een jongerencampagne ontstonden in veel gemeenten en regio's projecten ter preventie van (overmatig) alcoholgebruik onder de jeugd. Deze projecten kennen een integrale aanpak, waarbij interventies worden gericht op de jongeren zelf, hun ouders en andere opvoeders én op de fysieke en sociale omgeving. Daarbij werd ingezet op een breed pakket aan maatregelen met betrekking tot educatie, regelgeving en handhaving. De aanpak werd en wordt gestimuleerd door het op landelijk niveau aanreiken van een ondersteuningsinstrumentarium via de Handreiking Gezonde Gemeente⁸.

Ook de gemeente Hardenberg startte in 2008 met een dergelijke aanpak in het project “Fris over Drank”. Speciaal voor dit project werd een projectleider aangesteld, en in 2010 werden extra middelen verkregen vanuit het stimuleringsprogramma Gezonde Slagkracht binnen ZonMw.

Na een periode waarin veel nadruk werd gelegd op het voorlichten van ouders en andere opvoeders door middel van ouderavonden en grootschalige bijeenkomsten spitste de aanpak zich steeds meer toe op specifieke doelgroepen. Enerzijds bestaat hierbinnen aandacht voor bepaalde stakeholders als schooldocenten, kader in de sportwereld en alcoholverstrekkers, anderzijds richten maatregelen zich ook op de jongeren zelf. Zo zijn er projecten voor jongeren die onder invloed van alcohol

⁵ Verwijzing Peil

⁶ ESPAD

⁷ Verdurmen, J., Abraham, M., Planije, M., Monshouwer, K., Dorsselaer, s. van, Schulten, I., Bevers, J. & Vollebergh, W. (2006). Alcoholgebruik en jongeren onder de 16 jaar. Schadelijke effecten en effectiviteit van alcoholinterventies. Utrecht, Trimbos-instituut.

⁸ Zie www.loketgezondleven.nl

normoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte vertonen (Meer dan een biertje)⁹ en projecten voor jongeren die (nog) niet of matig drinken om hen te ondersteunen in het volharden in een gezonde leefstijl (Smart Connection)¹⁰.

1.1.2 Keten en hokken

Een bijzondere risicogroep in de regio vormt het jongerenpubliek dat haar vrije tijd doorbrengt in de hokken en keten. Dit zijn veelal kleine behuizingen, vaak op het erf van particulieren in meestal landelijke omgevingen. Maar soms ook gaat het om grotere ruimten die een semicommercieel of commercieel karakter hebben en direct concurrerend zijn met officiële horecagelegenheden. Vanwege de ervaring dat in keten en hokken vaak overvloedig wordt gedronken, voor een deel ook door zeer jonge kinderen, mede vanwege het afwezig zijn van sociale controle en door een grote mate van groepsdruk heeft de overheid besloten hiervoor een specifiek preventiebeleid te ontwikkelen¹¹. Commerciële keten werden verboden, semicommerciële keten werden ontmoedigd en op termijn ontmanteld en voor de kleinschalige, zgn. 'huiskamerketen' werd een breed pakket aan preventie ontwikkeld in de vorm van voorlichtingsbrochures, gedragscodes, homeparties en gemeentelijke schouwprocedures. Om ervoor te zorgen dat er niet een beweging ontstond dat keten ondergronds gaan uit vrees voor een strenge aanpak vanuit gemeenten, en dat bezoekers van keten in beeld blijven voor preventieve benaderingen wordt in veel gemeenten het jongerenwerk ingezet voor contactlegging en activiteiten. Zo ook in de gemeente Hardenberg waar met het jongerenwerk van De Stuw hierover afspraken zijn gemaakt. Toch blijkt dit in de praktijk moeilijker dan gewenst, de angst voor ingrijpen door de gemeente is bij de bezoekers te groot. De gemeente en het jongerenwerk krijgen hierdoor onvoldoende in beeld hoe groot de omvang van de problematiek is en waar aangrijpingspunten liggen voor preventieve maatregelen. Zo zou de gemeente bijvoorbeeld willen weten of binnen de keten ook mogelijkheden liggen voor de interventie Smart Connection. Om meer informatie hiervoor te krijgen heeft de gemeente het lectoraat Verslavingspreventie van Hogeschool Windesheim gevraagd een onderzoek te doen onder de bezoekers van keten en hokken in de gemeente.

1.1.3 Centrale vraagstelling

Doelstelling van het onderzoek is het vinden van aanknopingspunten voor preventie van ongezond en onveilig gedrag van jongeren in de leeftijd van 15 tot 18 jaar, die keten en hokken bezoeken. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de interventie Smart Connection.

De centrale vraag die met het onderzoek beantwoord moet worden is: *hoe ziet het verblijf, het gedrag en de omgeving van de aan het onderzoek deelnemende jongeren eruit met de focus op hun keetbezoek en hun alcoholgebruik.*

⁹ Zie www.loketgezondleven.nl/i-database

¹⁰ Zie www.smartconnection.nl

¹¹ Handleiding Ketenbeleid. Brochure van het ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijkrelaties. Den Haag, januari 2010

Subvragen zijn:

1. Hoe ziet de rol en de betrokkenheid van ouders en andere relevante personen in de omgeving van de jongeren eruit bij hun keetbezoek en de invulling daarvan?
2. Welke mate van zelfoplossend/preventief vermogen vertonen de jongeren zelf in relatie tot ongezond/onveilig gedrag en hoe ziet de invulling hiervan uit?
3. Wat is de houding van de jongeren t.a.v. een interventiesysteem als Smart Connection?
4. Zien de jongeren mogelijkheden tot het inzetten van Smart Connection in relatie tot keetbezoek en hoe zou dit er dan uitzien?
5. Is er bereidheid bij de jongeren om aan SC mee te werken?

1.2 Opzet van het onderzoek

Bij het in april 2011 gehouden scholierenonderzoek in de gemeente Hardenberg is aan de scholieren gevraagd of deze eventueel ervoor zouden voelen mee te werken aan een vervolgonderzoek. Concreet luidde de vraag aan hen: "Zouden wij jou mogen benaderen voor een individueel of groepsgesprek?" Van de 238 respondenten in het scholierenonderzoek gaven 82 jongeren (34.5%) aan hiertoe bereid te zijn. Zij hadden bovendien bij het invullen van de enquête telefoonnummer genoteerd. Van de 82 bereidwilligen bezochten 25 jongeren keten en hokken.

Deze 25 jongeren zijn eind mei 2011 door de studenten die het scholierenonderzoek hadden uitgevoerd gebeld na schooltijd. Daarbij werd volgens protocol de volgende boodschap overgebracht:

"Windesheim is een onderzoek gestart om kennis op te bouwen om het jongerenwerk te voorzien van kennis aangaande de belevingswereld van de jongeren met wie zij werken. Dit onderzoek vindt plaats in opdracht van de gemeente Hardenberg. Het eerste deel bestond uit de enquête die jullie hebben ingevuld. Nu willen we nog eens doorpraten met een aantal jongeren over hun vrijetijdsbesteding en uitgaansgedrag. We doen dit in de vorm van een groepsgesprek met maximaal 10 jongeren. Het gesprek wordt gevoerd door iemand van het jongerenwerk De Stuw in Hardenberg. Het gesprek zal daar ook plaatsvinden op woensdagmiddag van half 4 tot uiterlijk 6 uur. Jij hebt aangegeven eventueel mee te willen doen aan een vervolg op de enquête, dat is dit groepsgesprek. Als je nog steeds wilt meedoen, vragen wij je te kiezen tussen woensdag 8 juni en woensdag 15 juni. De jongeren die meedoen krijgen een bon van 25 euro voor deelname, je kunt zelf bij deze aangeven wat voor soort bon. Je krijgt de afspraak nog bevestigd per mail. In die mail zit ook een brief van de gemeente, gericht aan je ouders zodat die ook weten waar je aan meedoet. Mag ik je mailadres noteren, de dag waarop je kunt en ook de soort bon die je na deelname wenst te ontvangen?"

Van tevoren was ingeschat dat ongeveer 10 jongeren uiteindelijk zouden afvallen vanwege allerlei redenen (toch geen zin, verhinderd op de betreffende data etc.) en dat volstaan kon worden met het twee keer organiseren van een focusgroep. Idealiter wordt uitgaan van een groepsgrootte tussen de 5 en 8 voor dit type onderzoek.

Aan degenen die aangaven mee te willen doen is vervolgens een bevestigingsmail gestuurd met de afspraak. Hierbij zat een brief van de wethouder volksgezondheid van

de gemeente, gericht aan de ouders. Dit met het doel hen te informeren en hen in de gelegenheid te stellen vragen te stellen dan wel het meewerken aan het onderzoek door hun kind te kunnen verbieden. Voor de brief zie bijlage 1.

Zowel in het telefoongesprek als in de correspondentie is vermeden te vermelden, dat de jongeren werden uitgekozen op basis van hun keetbezoek uit vrees, dat zij dan zouden afhaken. Dit in verband met de lading die er op dit thema ligt in Nederland. Zoals in het belprotocol genoemd zou een jongerenwerker van de Stuw het gesprek op de locatie van deze organisatie voeren. Zij werd daarbij ondersteund door een van de Windesheimstudenten die het scholierenonderzoek hadden uitgevoerd. Daarmee werd ook beoogd de sfeer tijdens het focusgesprek zo informeel mogelijk te maken en minder bedreigend, aangezien de scholieren reeds bekend waren met deze studenten (onderzoek op school en telefoongesprekken).

Voorafgaand aan het uitvoeren van de focusgesprekken is door het lectoraat Verslavingspreventie van Windesheim een instructie verzorgd voor de uitvoerders aan de hand van een protocol voor focusgesprekken, opgesteld door het CBO¹². Bij deze instructie was ook een medewerkster van Tactus Verslavingszorg aanwezig. Door alle betrokkenen gezamenlijk is tijdens de instructie een checklist opgesteld van onderwerpen die in het focusgesprek aan de orde moesten komen (zie bijlage 2 voor de checklist).

Alle gesprekken zouden worden genotuleerd en op band worden opgenomen, en later worden uitgewerkt. Hoewel niet woordelijk zijn deze gesprekken later uitgebreid verslagen door de studenten. Onafhankelijk van hen zijn de opnames nog een paar keer beluisterd door de onderzoeker.

1.3 Uitvoering van het onderzoek

Op twee achtereenvolgende woensdagmiddagen werd een deel van de jongeren ontvangen bij De Stuw door de jongerenwerker die als gespreksleidster zou optreden, en door een student van Windesheim. De eerste woensdag waren 5 jongeren aanwezig, de tweede bijeenkomst werd door 7 jongeren bezocht. Bij binnenkomst stond een alcoholvrije cocktail gereed uit het receptenboek van Happy Drinks, deel uitmakend van de landelijke alcoholcampagne van het Trimbos-instituut.

Aan de jongeren werd uitgelegd wat het doel was van de gesprekken:

Dat Windesheim een onderzoek uitvoert naar het uitgaansgedrag en de vrijetijdsbesteding van jongeren in zijn algemeenheid. Dat dit door middel van de scholierenenquête was gebeurd, maar er mede naar aanleiding van het gegeven dat in het algemeen nog onvoldoende bekend is over deze onderwerpen bij jongeren die (wel eens) een keet en een hok bezoeken besloten was met een aantal van hen hier nog over verder te praten. Daarom is een aantal jongeren in deze focusgroep bij elkaar gezet die bij de beantwoording van de scholierenenquête hadden aangegeven wel eens een keet of een hok te bezoeken.

Vervolgens werd aan de jongeren aangegeven dat de Windesheim-studente aantekeningen zou maken. Tevens werd gevraagd of er bezwaren waren tegen het

¹² Handleiding focusgroepen. Kwaliteitsinstituut voor de gezondheidszorg CBO. Utrecht, september 2004.

opnemen van het gesprek en dat dit uitsluitend diende als geheugensteun bij de uitwerking van het onderzoek.

De jongeren hadden hiertegen geen bezwaar. De gesprekken duurden ongeveer 2 uur. Na afloop ontvingen de jongeren een waardebon.

1.4 Respons en samenstelling van de onderzoeksgroep

Respons

Van de 25 jonge ketenbezoekers die zich oorspronkelijk hadden aangemeld bleven er uiteindelijk 12 over (48%). Wij achten dit resultaat niet slecht, aangezien we slechts twee data voor hen beschikbaar hadden en de telefonische uitnodiging hiervoor ca. 10 dagen ervoor werd gedaan. Jongeren in de betreffende leeftijdsklasse hebben vaak verplichtingen na afloop van school, zoals bijbaantjes of sport.

Samenstelling

Tijdens de eerste bijeenkomst waren 5 jongeren aanwezig, 3 meisjes en 2 jongens. Eén jongen en één meisje waren 16 jaar, de andere drie waren 17 jaar. Twee meisjes kenden elkaar, het andere meisje kende een van beide jongens en de ander van afstand ('uit verhalen').

Bij de tweede bijeenkomst bestond de groep uit 7 jongeren, 4 meisjes en 3 jongens. De meisjes waren alle vier 16 jaar oud, de jongens 15, 16 en 17 jaar. Eén jongen en één meisje kenden niemand van de groep, de rest kende elkaar van school of de keet. Wat betreft alle deelnemers samen is bekeken in hoeverre er overeenkomsten en verschillen waren met de totale populatie uit het scholierenonderzoek (SO). Omdat het maar om 12 jongeren gaat in het focusonderzoek moeten niet teveel conclusies verbonden worden aan eventueel aan te treffen verschillen.

Wat betreft de verhouding jongen-meisje was er geen verschil: in het focusgroep onderzoek 44%-56%, in het SO 42%-58%.

Qua leeftijd is de onderzoeksgroep wat ouder dan de in het SO betrokken leerlingen met zeven 16-jarigen (58%; SO: 45%), drie 17-jarigen (25%; SO: 17%) en één 15-jarige (8%; SO: 29%).

Wat betreft alcoholgebruik lijkt op het eerste gezicht de onderzoeksgroep niet zoveel te verschillen van die in het SO: 57% drinkt minimaal één keer in de week alcohol tegen 51% in het grote onderzoek. Maar als gekeken wordt naar het percentage dat minimaal twee keer in de week drinkt blijkt er wel een verschil te zijn. De onderzoeksgroep in het focusonderzoek bestaat voor 48% uit jongeren die dit doen, in het SO is dit 34%.

Naar verhouding heeft de focusgroep per maand iets minder te besteden, het verschil is echter erg klein:

Tabel 1: Besteedbaar maandbudget in euro's

Besteedbaar budget	Focusonderzoek	Scholierenonderzoek
0 – 75 euro per maand	57%	51%
76 – 150 euro per maand	33%	33%
151 – 300 euro per maand	0%	11%
Meer dan 300 euro per maand	10%	6%

1.5 Het verloop van de gesprekken

Na afloop van de gesprekken zijn deze door de uitvoerders met elkaar besproken en zijn kort wat persoonlijke indrukken op papier gezet.

Tussen het verloop en de sfeer van de twee bijeenkomsten werden enige verschillen geconstateerd.

De eerste bijeenkomst (5 deelnemers) verliep aanmerkelijk meer ontspannen dan de tweede bijeenkomst (7 deelnemers). Zo bleven deelnemers van de eerste bijeenkomst na afloop spontaan nog wat hangen.

Het was voor de uitvoerders duidelijk zichtbaar dat enkele jongeren in de tweede bijeenkomst met name aan het begin van het gesprek wantrouwend en hierdoor wat terughoudend waren in hun reacties. Bij een van de keetbeheerders was een gesloten lichaamshouding zichtbaar gedurende het hele gesprek. Hij had zijn armen over elkaar heengeslagen, en gaf niet direct antwoord op vragen. Aan zijn expressie te zien, leek het of hij moeite had met vragen die aan hem werden gesteld over zijn eigen keet. Zijn gezicht kleurde dan rood en hij begon dan met zijn handen te friemelen. Deze mimiek roept het vermoeden op dat hij in zijn antwoorden erg berekenend was en koos voor sociaal wenselijke antwoorden.

Aan het einde van het gesprek werd ook de wantrouwende houding van de overige jongeren zichtbaar. Dit met name bij de vragen die werden gesteld over de rol van de overheid en professionals. De jongeren leken te denken dat deze tegen hokken en keten gekant zijn, en er geen positieve aspecten van inzien.

Toch beoordeelden de uitvoerders de sfeer tijdens het gesprek als goed. Ondanks dat niet alle jongeren elkaar kenden, heerste er een gezellige sfeer. Enkele jongeren waren vaker aan het woord dan anderen. Er werden grapjes gemaakt en er werd ook veel gelachen. Hierdoor leek het alsof de jongeren aan het eind (zo goed als?) op hun gemak waren. Het gesprek verliep heel rustig en natuurlijk.

De jongeren gingen niet echt met elkaar in gesprek of discussie, maar beantwoordden de vragen die de jongerenwerkster stelde.

2. Resultaten van het onderzoek

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het focusonderzoek weergegeven. Daarbij worden in 2.1. de topics gevolgd die door de onderzoekers voorafgaande in een checklist zijn opgesteld. In pgf. 2.2. worden conclusies getrokken en de resultaten becommentarieerd.

2.1 De uitkomsten van de gesprekken.

Wanneer noem je iets een keet? Hoe ziet deze eruit en wie zijn de bezoekers?

Een aantal kenmerken komt in beide gesprekken naar voren:

- a. Een plek min of meer los van het huis, kan ook de garage zijn. Voorbeelden zijn ook schuren, een tuinhuis of een caravan.
- b. De plek wordt bevolkt door een doorgaans vaste vriendengroep. Iemand meenemen is wel mogelijk, maar die moet dan wel aansluiting vinden, een beetje gezellig zijn en niet te stil.
- c. De bezoekers zijn voor meer dan de helft jongens. Het zijn ook jongens die keten starten.
- d. Het gaat meestal om kleine aantallen bezoekers, soms tot een maximum van 45 personen.
- e. Het is meestal eigen fabricaat, in ieder geval door de vriendengroep zelf ingericht, bijvoorbeeld met spullen van Marktplaats. De jongeren willen echt een plek voor zichzelf ('ouders zouden het ook niet leuk vinden').
- f. Soms wordt iets meer betaald voor de drank, om daarmee spullen te kunnen kopen voor de keet.
- g. De inrichting is afhankelijk van de grootte. Dit varieert van: een of twee banken, een tafel, wat stoelen, een bar en een koelkast tot een wat meer luxe inrichting met een Xbox, barkrukken, hangtafels en soms een tv. Ook altijd wel een stereoset en boxjes, buiten soms een vuurkorf. Een meisje bezocht een keet met een pooltafel, in het algemeen probeert men niet te dure spullen als pooltafels en voetbaltafels te hebben omdat deze weer kapot kunnen gaan. Een jongen sprak van een 'dranktafel' (waar drankspelletjes aan gedaan werden).
- h. In sommige keten staat een geheime zender. Dat is dan vaak ook de aanleiding geweest om de keet te starten.
- i. Onderscheid met een uitgaansgelegenheid is, dat daar niet iedereen elkaar kent en daar ook reclame wordt gemaakt, bijvoorbeeld voor het merk bier dat getapt wordt.
- j. Er wordt vaak alcohol gedronken, overwegend bier door de jongens, en postmixdrankjes door de meisjes.
- k. Het gebeurt wel dat bezoekers ook andere keten bezoeken, dat wordt ook heel normaal gevonden maar ook daar kennen zij dan mensen. Het is echter gebruikelijker dat men in één keet komt. Een jongen geeft aan, dat veel vaste vriendengroepjes een keet hebben ('in elke straat zit er wel een') en dat ze elkaar wel tegenkomen na afloop in een uitgaansgelegenheid. Dan 'hoef je dus ook niet naar elkaars keet te gaan'.

- l. De keten die de jongeren kennen zijn niet ouder dan 3 à 4 jaar.
- m. Afrekenen gebeurt bij de keetbeheerders. Soms is sprake van een 'afstreekkaart', soms worden losse drankjes afgerekend met verschillende bedragen voor fris en alcohol. Soms betalen de bezoekers maar wat, in de praktijk is dat meer dan wat ze verteerd hebben. Ook wel betaalt er iemand voor de anderen, bij toerbeurt. Er wordt wel gesproken van een zgn. 'keetpot', waaruit ook chips en frituurwaren betaald worden.
- n. Af en toe is sprake van een georganiseerde gebeurtenis, waarbij doorgaans meer jongeren aanwezig zijn die dan niet meer uitgaan en de hele avond in de keet zijn. Dit heeft dan meer het karakter van een feest.
- o. Regels in de keet beperken zich veelal tot zaken van orde: toiletgebruik, opruimen, voorzichtig met de spullen, niet teveel lawaai. Naarmate een keet meer beheerders heeft zijn er meer afspraken.

Hoe oud waren de respondenten toen ze naar de keet begonnen te gaan en waarom gaan zij erheen?

De jongeren zijn tussen de 14 en 16 jaar oud als ze voor de eerste keer gaan. Zij willen graag een plekje voor zichzelf of maken van de gelegenheid gebruik, omdat ze nog 'niet echt uit mogen gaan'.

De jongeren geven bijna allemaal aan dat de keet vooral een plek is waar ingedronken wordt, voordat de jongeren uitgaan, een enkeling gaat daarna niet uit. 'Om 21:00 uur ga je niet al naar een uitgaanscentrum, dus dan ga je voor die tijd ergens anders heen', zegt een jongere. Op een vraag van de gespreksleidster of de keet wel nodig zou zijn als iedereen vanaf 21.00 uur in de kroeg zou zijn, wordt geantwoord dat de kroeg wel veel duurder is. Bovendien komen jongeren ook vaker rond die tijd al sowieso bij elkaar thuis bij elkaar, ook buiten de keet.

Soms beginnen ze al rond 19:00 uur in de keet. Later op de avond, bijvoorbeeld middernacht gaan ze naar een uitgaansgelegenheid (zoals de Crazy Horse of Troubadour) en de keet wordt de volgende dag opgeruimd.

Een meisje geeft aan dat ze naar de keet gaat, omdat het een plekje is voor jezelf. Je hebt een tv, stereoset en een koelkastje met drank. Je wordt niet gestoord door anderen. Zij blijft de hele avond in de keet en gaat verder niet uit.

Een meisje komt van buiten Hardenberg en gaat naar de keet om daar jongeren uit Hardenberg te treffen.

De jongeren denken dat de keet vanzelf ophoudt met bestaan. Als je ouder wordt en iedereen steeds meer uit elkaar groeit of gaat studeren in verschillende steden, dan wordt de keet minder bezocht en valt de keet ook uit elkaar. Ruzie binnen de vriendengroep kan ook een reden zijn, of dat ouders het niet (meer) goed vinden. Over hoe tot opheffing beslist wordt, verschillen de meningen. Allen zijn hier nog niet mee geconfronteerd. Een jongere denkt dat er overlegd wordt of het nog zin heeft om door te gaan. Een ander denkt dat dit ligt aan degene van wie de keet is. Als er een broertje of zusje is, kan de keet nog wel overgedragen worden, denken de jongeren.

Hoe ziet het leven in een keet eruit?

Een meisje vertelt dat de keet die zij bezoekt in principe een tuinhuis is, waarin twee banken, een tafeltje en een bar staan. De eigenaar van de keet zit altijd aan de bar, en de rest van de bezoekers zitten hier dan omheen. Ook is er muziek die aan staat. Een ander meisje geeft aan dat het bij de keet die zij bezoekt ook zo gaat. Er wordt een beetje 'gehangen' en er wordt wat 'dom geluld met elkaar'.

Bij een jongen, die zelf keeteigenaar is gaat het er ook wel anders aan toe; zo stond een keer de ene helft binnen te dansen op keiharde muziek, terwijl de andere helft buiten te vinden was rondom een vuurkorf. De buurman is destijds gaan klagen over de overlast, en daarom is de keet verbouwd. Het is volgens de jongere nu een soort van pubje. Er staat nu een aantal banken, er hangt een discolamp en diverse speakers zijn opgehangen. Ook staat er een drankspeltafel; 'zo kan je ook wat anders doen dan bier drinken en praten'. Niet overal schijnt een tv aanwezig te zijn. Een meisje geeft aan dat een televisie bij de keet van haar vriend enkel dient voor het kijken van porno.

Buiten het feit dat een pool- of voetbaltafel te duur is vinden de jongeren het ook gezelliger om wat te kletsen en (in) te drinken.

Er wordt meer gedronken in de keet, want het is goedkoper. Bij een jongere wordt de drank betaald door de ouders van de keetbeheerder, zij zetten kratten bier neer. De vriendengroep hoeft niet veel te betalen, maar ze drinken ook niet zoveel.

De jongeren zeggen dat er veel bier gedronken wordt in de keet, maar je hebt ook nog wel andere drankjes, Jägermeister, Whisky, Wodka, Sambuca.

Ook denken de jongeren dat er meer jongens komen in de keet dan meisjes. Jongens komen namelijk met groepen, terwijl meisjes met z'n tweeën of drieën komen. De meisjes die niet naar de keet gaan, gaan naar het uitgaanscentrum.

Gevraagd wordt of het wel leuk is voor meisjes? De jongeren zeggen dat het eraan ligt wat voor meisje je bent, je moet ook een beetje kunnen meedoen. Een van de meisjes was ook altijd het enige meisje.

Gevraagd wordt of het niet lastig is als keten verder weg liggen, want dat houdt in dat je ook verder moet reizen. Dit vinden de jongeren niet erg; je gaat dan met een hele groep fietsen en je moet er bovendien wat voor over hebben. School is ook ver weg. Een meisje had er wel anderhalf uur fietsen voor over. Maar dan bleef ze wel overnachten bij haar vriend.

Jongeren blijven niet slapen in een keet. Een keetbeheerder heeft het wel eens gedaan, toen hij voor een gesloten deur eindigde omdat zijn ouders vonden dat hij het te laat had gemaakt.

De jongeren denken niet dat iemand met een eigen keet meer aanzien heeft. Je krijgt er niet extra meer vrienden door. Het is gewoon mooi als zo iemand er een heeft. De keet wordt overigens vaak door vriendengroepen opgericht, er zijn dus meer initiatiefnemers.

Wat vinden de ouders en de buurt ervan?

De keten zijn met goedvinden van de ouders gestart.

Een van de jongeren met een eigen keet vertelde dat zijn ouders het in principe prima vonden dat hij een eigen keet wilde beginnen, waarschijnlijk omdat ze dachten dat het plan toch niet serieus was, maar ze hadden er nu over het algemeen ook geen problemen mee. Zij achten hem er zelf verantwoordelijk voor dat er niet teveel wordt gedronken in de keet, maar 'ze weten natuurlijk dondersgoed dat dit niet zo is'.

Enerzijds denken ze dat er toch maar drie biertjes worden gedronken, anderzijds hebben ze al eens moeten ingrijpen bij misstanden. Zo hadden zij pas geleden nog een fles whiskey en een fles wodka gevonden en deze in beslag genomen. Zij wilden niet dat er sterke drank wordt geschonken. Zij gaven hier tevens bij aan dat de keet moest stoppen als zij hier nog een keer achter zouden komen. De jongere zelf geloofde niet dat zijn ouders dit ook werkelijk zouden doen.

Zijn ouders vinden het ook niet leuk als er gekotst wordt. Dat gebeurt wel eens, maar omdat de keet op het erf van de ouders van een vriend van hem staat merken ze dat niet zo. Als het meer zou gebeuren zou hij ook moeten stoppen. Maar het gaat nu wel. Er is nu een wc gebouwd naast de keet speciaal voor de keetbezoekers. Dit omdat diens ouders het zat waren dat deze vaak werd onder gekotst, ook al ruimden ze zelf de troep op.

Zijn conclusie is, dat zijn ouders wel beter moeten weten, maar niet zullen ingrijpen zolang het niet écht uit de hand loopt of er geen klachten komen.

De jongeren denken dat hun ouders de invloed die ze wel degelijk hebben op het drinken van hun kinderen onderschatten.

Een andere keetbeheerder vertelt, dat in zijn keet nog niet wordt gedronken, omdat hij nog geen zestien jaar is.

Een jongen is pas één keer geweest, zijn ouders hadden toegestemd, maar waren hier achteraf niet zo gelukkig mee. Zij vinden dat er in keten (in het algemeen) teveel gedronken wordt. Volgens de jongeren gaan ouders er sowieso wel vanuit dat er in een keet veel gedronken wordt. Daar is niet iedereen het mee eens: keten hebben vaak dat imago, maar vaak zijn het maar een paar jongeren die veel drinken, bij de rest van de groep valt het wel mee.

Een meisje denkt dat als ouders het goed vinden, ze hooguit zullen zeggen dat de jongeren zelf voor de troep moeten opdraaien. Dat vindt iedereen logisch. Een ander meisje zegt dat ouders het misschien ook wel fijn vinden dat de jongeren niet steeds bij ouders thuis zitten en dat ze een avond voor zichzelf hebben. Een ander meisje is het daarmee eens en denkt dat ouders het ook fijn vinden om te weten waar het kind is en steeds op dezelfde plek is.

De ouders komen niet in de keet volgens de jongeren. Wel denken ze dat de ouders weten wat er gebeurt in de keet en controleren of het opgeruimd is. Bij een meisje kwamen de ouders van de keetbeheerder wel eens langs om wat te brengen en bleven dan soms wel eens een uur kletsen, daarna gingen ze dan weer weg.

Een jongen zegt, dat een vader van een vriend van hem die een keet heeft een berichtje stuurt als de muziek wat zachter moet.

Een meisje zegt dat haar vader heel streng is en dat die het wel nooit toe zou staan om een keet te bouwen. Later in het gesprek zegt zij, dat zich wel kan voorstellen dat als haar broertje ouder is zij zich kan voorstellen dat haar moeder (niet haar vader) het misschien wel goed vindt dat hij een keet start.

Een jongen kent iemand wiens vader zelf met het idee kwam om een keet op te richten. Deze vond zenders zo mooi en stimuleerde het.

De jongeren denken dat het beter is een keet te starten, als je achteraf woont. Dan heb je meer ruimte en minder geluidsoverlast voor de burens. Een meisje vraagt zich af of een keet eigenlijk ook niet illegaal is. Ze gelooft dat eigenlijk wel. Dat je er niet in mag slapen weet ze, dan wordt het een tweede woonhuis. Illegaal is ook als er verkocht

wordt zegt een van de jongeren. Je mag niet concurreren met de horeca, door bijv. drie keer zoveel te vragen. Politie zal daar wel op letten. Gevraagd wordt of de politie ook wel eens langs komt. Een jongen zegt, dat bij hem in de wijk de politie wel elke week langs kwam. Hadden een geheime zender die dan telkens naar de zolder geslept moest worden. Hebben toen camera's opgehangen om de komst van de politie in de gaten te kunnen houden. Hadden nl. een keer een forse boete gehad. Volgens hem staan er trouwens veel zenders in keten.

Gevraagd wordt of de burens zich er ook mee bemoeien. De jongeren vinden, dat je de burens om toestemming moet vragen, maar in de praktijk komt het niet veel voor want de burens wonen vaak verder weg. De jongeren geven aan, dat een positieve attitude hun ouders het ook makkelijker zal maken om toestemming te geven.

Gevraagd wordt of de ouders van de jongeren zelf ook naar de keet gingen vroeger. De ouders van een van de meisjes gingen vroeger naar de keet. Ze vinden het niet erg dat zij nu naar de keet gaat. Zelf is ze namelijk niet zo'n 'drinker'. Als ze twee mixdrankjes gehad heeft stopt ze wel (NB. Later heeft ze het over 3 à 4 op een avond RB).

Ze vertrouwen haar wel. Twee jongeren denken dat hun vader misschien wel naar de keet ging, omdat deze uit deze buurt komen. Van één moeder wordt gezegd, dat ze uit Enschede kwam en naar de discotheek ging.

Een meisje denkt dat haar ouders vroeger vast ook wel gingen, zij zijn immers plattelandsmensen en gingen in haar ogen waarschijnlijk wel eens naar een geheime zender. Dat fenomeen bestaat nl. al heel lang op het platteland, volgens haar zeker vanaf 1960.

De meeste jongeren weten echter niet (zeker) of hun ouders naar de keet gingen. Sommige ouders komen ook uit de stad. Daar zijn minder keten, denken de jongeren. In sommige regio's zoals Noord-Holland verwachten zij eerder tentfeesten, ook omdat jongeren daar echt ver van elkaar af wonen. Een tante van een meisje ging wel naar de keet, zij trok meer met jongens op, dan ga je ook sneller naar een keet.

Van de meeste jongeren gaat ook de broer of zus naar een keet. Dit hoeft niet per definitie dezelfde keet te zijn, soms bezoeken ze dezelfde keet. De broer van een meisje bezoekt een geheime zenderkeet. Zij vindt haar zus saai, die is 18, gaat nooit naar een keet, drinkt weinig, ook omdat ze werkt.

Drankgebruik

Van de jongeren zijn er twee die niet drinken: een jongen is 17 en drinkt cola, een meisje heeft medicatie en heeft bij de eerste en enige keer dat ze ooit heeft gedronken (in bijzijn van haar vader) een negatieve drinkervaring gehad, waarna haar ouders haar hebben verboden in ieder geval tot haar 18e alcohol te drinken.

Alle overige meisjes drinken mixdrankjes, één meisje cola met bessenlikeur, de overige meisjes zgn. 'stuitballen' (Blue Curaçao met Sambuca). Twee jongens drinken stuitballen, één jongen whisky en de overigen bier.

Alle jongeren drinken in de keet meer dan in een uitgaansgelegenheid vanwege de lagere kosten. In de keet liggen die 4 tot 8 keer lager.

De grootste drinkers zijn een meisje, dat op een avond 10 à 11 glazen mixdrank drinkt in de keet (volle glazen, zoals ze zelf zegt), een jongen die stevast een halve fles whisky drinkt en een jongen die, als hij tot later dan 01.00 uur op stap gaat (keet en uitgaan) zeker 10 flesjes bier drinkt (9 van de 10 keer teveel).

De overige jongeren, waaronder een jongen van 15 jaar drinken tussen de 2 en 4 alcoholische consumpties op een avond.

In alle keten is ook frisdrank aanwezig. Een jongere maakt daarbij de opmerking dat het ook nodig is om mixdrankjes te maken. De jongeren geven aan dat het je eigen keuze is wat je drinkt.

In de keet van een van de aanwezige keetbeheerders doet men 4 maanden met 2 sixpacks frisdrank.

Wat is de invloed van de ouders op het drankgebruik van de jongeren?

Van een meisje weet de vader niet dat ze drinkt, haar moeder weet het wel. Zij denkt dat verbieden geen zin heeft, omdat ze het dan wel stiekem zou doen. Haar vader heeft het altijd over het gevaar van hersenbeschadiging voor haar 23^e. Ze doet bewust kalm aan, een keer toen haar ouders niet thuis waren, heeft ze meer gedronken. Zij drinkt doorgaans maximaal 4 mixdrankjes en heeft dan het idee, dat haar ouders niet doorhebben dat ze heeft gedronken.

Een meisje met medicatie is het drinken van alcohol tot haar 18^e verboden, zij houdt zich daar ook aan.

Een meisje vertelt, dat haar ouders tegen het drinken van alcohol zijn. Ze zitten beiden bij de politie en behoeden haar dus wel hiervoor. Het hoeft ook niet perse van haar. Ze hoeft niet kotsend thuis te komen en ook niet te kotsen bij een ander. Ze is nooit dronken geweest, dus ze weet niet hoe ze hierop zou reageren. Dat wil ze ook niet uitproberen. Ze denkt wel dat het wel goed is als ouders een leeftijd stellen waarop je mag beginnen met drinken. Zij mocht voor haar zestiende niet uit en kwam dus ook niet in de gelegenheid om te drinken. Toen ze weg mocht en haar ouders er niet bij waren, had ze die gelegenheid wel en wilde ze het wel proberen.

Een meisje vertelt dat haar ouders het goed vonden dat ze uitging, omdat ze al ouder dan zestien was. Haar ouders dronken vroeger veel meer dan haar en daarom vindt ze dat haar ouders haar niet kunnen zeggen dat ze niet mag drinken. Ze hebben dit immers zelf ook gedaan vroeger. Toch kennen ze haar en weten dat ze niet veel drinkt. Haar broer is wel eens dronken thuisgekomen.

De ouders van een jongen lieten hem in het begin heel vrij. Qua alcohol zeiden ze wel altijd: 'Drink niet teveel'. Hij is zelf niet zo'n fan van alcoholische drank. Sommige dingen vindt hij niet lekker, maar hij heeft er ook niet altijd zin in en komt de avond ook gewoon door met een cola.

Een jongen, die keetbeheerder is zegt dat zijn ouders het niet erg vinden dat hij drinkt, zolang ze er geen last van hebben en hij de boel zelf opruimt.

Is het wat alcoholgebruik betreft wel eens uit de hand gelopen?

De verhalen die de jongeren vertellen hebben niet allemaal met de keet te maken.

Zo vertelt een meisje over het indrinken vorig jaar voorafgaande aan een klassenfeest, waarbij niet gedronken mocht worden. 'Iedereen had ingedronken en was dronken' om 21.00 uur, zijzelf had misschien nog wel het minste gedronken, was toen die dag ziek. Later is ze nooit meer dronken geweest.

Ook is er wel eens iets misgegaan bij een hangplek (een picknickbankje) bij De Stuw zelf. Daar zitten een van de jongeren en zijn vrienden praktisch altijd als het droog is. Er

is daar ook altijd veel politiecontrole. Hij heeft wel eens de vader van een vriend moeten bellen om deze te laten ophalen (was om half 4 's nachts).

De jongen van 15 jaar, die pas één keer in een keet is geweest, waarna zijn ouders het hem hebben verboden, vertelt dat hij een half jaar geleden een alcoholvergiftiging heeft gehad en in het ziekenhuis is terechtgekomen. Het was een van de eerste keren dat hij alcohol dronk en kende zijn grenzen nog niet. Hij had likeur gedronken en daarvoor bier. Hij weet nog dat hij zich onwel voelde en vervolgens in het ziekenhuis wakker werd. Hij weet wel wat er precies is gebeurd die avond; zijn vrienden hebben hem naar buiten gebracht zodra zij hem onwel zagen worden. Ze hebben hem naar de ouders gebracht van een vriend met wie hij op dat moment was. Die ouders hebben vervolgens contact gezocht met zijn eigen ouders, welke hem hebben opgewacht in het ziekenhuis. Gevraagd naar of dat de reden is dat hij niet meer naar een keet mag gaan, antwoordt hij, dat dat er waarschijnlijk niets mee te maken heeft. Zijn ouders zijn volgens hem al over de gebeurtenis heen.

Een meisje vertelt dat zijzelf een alcoholvergiftiging heeft gehad, maar zich hier niets tot weinig meer van kan herinneren. Zij heeft achteraf gehoord wat er precies is gebeurd. Het was een van de eerste keren dat zij in aanraking kwam met alcohol, en ze vertelt dat ze toen haar eigen grenzen niet kende. Anderen hadden haar gezegd, dat je van sterke drank snel dronken wordt en het wel voelt. Bleek in de praktijk niet het geval te zijn. Zij en een vriendin van haar hadden heel snel veel sterke drank gedronken. Ze vertelt dat ze lang niets voelde van de alcohol maar toen zij naar buiten ging, het was winter, ineens onwel werd. Ze kroop over de grond naar haar vriendin, die daar ook lag. Toen is ze bewusteloos geraakt. Ze kan niet precies vertellen wie haar naar het ziekenhuis heeft gebracht, anderen hebben een ambulance gebeld en beide meisjes zijn naar het ziekenhuis gebracht. Zij was dichtbij huis, haar ouders waren er niet, die van haar vriendin trouwens ook niet. Wel kan ze zich herinneren dat zij in het ziekenhuis weer wakker is geworden. Sindsdien is iets dergelijks haar niet meer overkomen, het is een goede les geweest.

Een jongen heeft ondanks zijn eigen verbazing hierover nog nooit gekotst van drank of drugs. Wel zeggen zijn vrienden wel eens het wat kalmer aan te doen. Hij is tot dusverre altijd zelf thuisgekomen, zonder problemen.

Een meisje heeft wel eens meegemaakt, dat een jongen ladderzat was. Hij is toen thuisgebracht door andere jongeren (zijn vrienden) in de keet die een auto hadden en daarom niet dronken. Zij waren 18, 19 jaar.

Een van de meisjes geeft aan, dat zij denkt dat haar ouders haar niet op zouden halen als ze dronken zou zijn. Ze zouden zeggen: 'Eigen schuld, los het zelf maar op'. Ze zou wel mogen blijven slapen bij de vriend die eigenaar is van de keet, maar haar ouders zouden het ook weer niet leuk vinden als ze hele dag niet thuis zou komen. Moeder ligt meestal half wakker tot ze thuis komt.

Een ander meisje moest juist een keer haar ouders wakker maken, als ze thuis kwam. Ze werden echter niet wakker, waarna ze de volgende keer maar later thuis kwam.

Weten de jongeren wat te doen bij calamiteiten in de keet?

In de focusgesprekken is gevraagd naar wat jongeren zouden doen bij calamiteiten. Uit de antwoorden blijkt, dat jongeren hier geen vastomlijnd idee van hebben.

Een meisje uit de eerste focusgroep antwoordt dat ze 112 zou bellen als iemand in coma ligt en z'n maag leeggepompt moet worden, de meeste jongeren weten immers niet hoe ze eerste hulp moeten toepassen. 'Dat kun je zelf toch niet doen?' Op een vraag of je het aan iemand kunt zien, dat het niet goed is antwoorden ze, dat dit waarschijnlijk wel het geval is.

De jongeren hebben het binnen de keet nooit gehad over wat ze zouden doen in zo'n geval. Daar zijn ze op dat moment niet mee bezig. Een meisje heeft wel gezien dat een vriendengroep een jongen naar huis brachten die teveel gedronken had. Als je dat ziet, dat ze zo iemand niet alleen laten rijden, heb je ook vertrouwen erin dat het bij jou ook zo wel zal gebeuren.

Vorgelegd wordt een situatie elders (Kampen), waar sprake is van meer verantwoordelijkheid bij de oprichters van een keet. Naast dat deze voor de drank zorgen voelen zij zich iets meer verantwoordelijk dan de rest. Of de jongeren dit herkennen? Dat blijkt het geval te zijn. Degenen waar de keet van is regelen wat meer en houden wat meer in de gaten. Een jongen zegt dat de keetbeheerders van zijn keet zelf altijd nuchter zijn (hooguit een biertje). Ze letten op de spullen (vinden ze belangrijker dan de verantwoordelijkheid voor mensen).en regelen alles. De andere jongeren kijken ervan op dat er mensen nuchter blijven om de zaak in de gaten te houden, ze lijken dit nog niet meegemaakt te hebben.

De jongeren zijn het erover eens dat als een jongere echt te veel gedronken heeft, 112 gebeld moet worden. Of dit dan ook perse de keetbeheerders moeten doen, weten de jongeren niet. Als iemand weg raakt, kijk je eerst of hij weer bij zijn positieven komt, eventueel laten kotsen kan ook, anders is er geen andere optie dan 112 bellen.

Jongeren weten immers niet hoe je dit moet aanpakken. Als iemand dronken is, dan breng je hem naar huis natuurlijk. Een jongere geeft aan, dat het logisch is dat de mensen die zich verantwoordelijk voelen voor die persoon (degene die met zo iemand zijn meegekomen), dat zullen doen. Een jongere oppert dat niemand diegene zal laten liggen.

De jongeren zijn het erover eens dat als iemand dronken is, ze hem ook niet kunnen helpen als ze niet weten hoe hij heet of waar hij woont. Waarschijnlijk is diegene daar niet alleen, dus is er meestal wel iemand die bij persoon hoort. Er wordt wat heen en weer gesproken over hoe je erachter moet komen hoe je achter het telefoonnummer van de ouders moet komen. Dat staat er toch niet altijd bij, als je in iemands mobiel kijkt? Het lijkt er niet op, dat hierover eerder is nagedacht. Er wordt ook wel aangenomen dat iedereen elkaar toch wel kent? Uiteindelijk is de conclusie dat de meest handige optie toch het bellen van 112 is.

Ook in de tweede focusgroep zijn de ideeën niet erg omljnd.

Aangegeven wordt, dat je het niet zo snel zal merken als je met 30 man bent. Een jongen geeft aan dat degene die teveel gedronken heeft het zelf meestal wel aangeeft dat hij/zij zich niet zo goed voelt. Zo iemand gaat dan even op de bank liggen, meestal gaat het dan wel goed. Soms komt het volgens een meisje voor dat ze iemand dan naar huis sturen. Die laten ze dan wel niet alleen naar huis gaan. Ze brengen degene dan thuis door mee te fietsen bijvoorbeeld. Een jongen zegt dat je degenen die teveel gedronken hebben vaak pas vindt als je weg wil. Laatst hadden ze iemand die tegen een pispaal aan zat te slapen. En er was ook iemand die zo ladderzat was, dayt hij even in slaap was. Daar hebben ze toen filmpjes van gemaakt, die staan nu op internet.

Maar daarna hebben ze hem wel gewoon naar huis toe gebracht. Een meisje geeft aan dat het ook wel afhankelijk is van wie degene is die teveel gedronken heeft. Is het een meisje, dan zegt zij dat er meer verzorgend wordt gehandeld door bijvoorbeeld een glaasje water aan te bieden. Bij jongens die teveel alcohol gedronken hebben vinden ze het eerder 'mooi' en wordt hier eerder lacherig over gedaan en worden bijvoorbeeld filmpjes gemaakt.

Als Harmke vraagt of het klopt dat men binnen zo'n vriendengroep eerst probeert om dit soort situaties zelf op te lossen, beamen de jongeren dit. De hulp van de ouders wordt pas ingeroepen op het moment dat het echt niet anders lijkt te kunnen. Een meisje zegt dat de ouders waarbij de keet zich op het eigen terrein bevindt, binnen in huis zitten en zich niet bemoeien met wat er allemaal binnen de keet gebeurt. Ook jongere 6 geeft aan te denken dat hij bij zijn ouders terecht kan wanneer er iets zou gebeuren in zijn keet. Hij heeft ze namelijk nog niet om hulp hoeven vragen. Jongere 1 zegt dat vrienden het meestal eerst zelf proberen op te lossen.

Gevraagd wordt of de jongeren weten of er bijvoorbeeld een EHBO-kit aanwezig is in de keten die worden bezocht. Een aantal jongeren weet dit niet zeker. Een keetbeheerder zegt dat er in zijn keet pleisters en tissues aanwezig zijn en een emmer water voor het geval de vuurkorf omvalt. Ook zegt hij dat er naar zijn idee niet echt iets zou kunnen gebeuren waarbij de kit nodig zal zijn. Wel vertelt hij dat er vaak glas op de grond ligt. Mocht iemand struikelen en zich daaraan bezeren dan zouden ze wel het ouderlijk huis opzoeken om de verwonding te kunnen behandelen.

Welke 5 redenen kunnen genoemd worden om niet of niet meer dan 2 glazen alcohol te drinken?

Verspreid over beide focusgroepen worden genoemd:

- Kost veel geld
- Gezondheid – het is slecht voor je hersenen
- Gezondheid – je moet nog thuis kunnen komen
- Gezondheid – je gebruikt bijvoorbeeld medicijnen waardoor het niet mag, of de combinatie is slecht
- Het mag niet van ouders of overheid
- Je moet nog autorijden
- Niemand anders drinkt
- Het is gevaarlijk

De overheid maakt zich zorgen om wat er in de keten gedronken wordt. Zijn deze zorgen terecht?

Waarom veertig jaar terug niet, toen dronken ze toch ook en het gaat toch goed met hen? Een jongere merkt op dat mensen met geld naar een café gaan en daar wel dronken worden, dat verschilt niet zoveel van de situatie in een keet. In cafés klagen ze over vernieling, rondslingerende flessen en ingegooide ruiten, in een keet heb je van dat soort zaken geen last, die liggen dicht bij een woonhuis. Wel is de alcohol goedkoper in een keet en de horeca ziet dit als concurrentie, maar dat is hun eigen schuld. De accijnzen maken het nu eenmaal duur in het café. Overheid werkt het bestaan van keten zelf in de hand. Is het dan niet terecht dat de overheid zich zorgen maakt? De jongere reageert met te zeggen dat er in de keet wel automatisch meer

gedronken wordt, maar dat je toch zelf verantwoordelijk blijft. Een meisje zegt dat ze het toch wel raar vindt, die houding ten aanzien van de keten. In een keet kom je misschien wel makkelijker aan drank als je nog geen 16 bent, maar dat verschilt toch niet zoveel van de situatie in het café? Daar kom je toch ook makkelijk aan drank als niet-zestienjarige? Was het 40 jaar geleden echt hetzelfde als nu, of is er toch sprake van een andere situatie? Een jongen reageert hierop met het antwoord dat hij het idee heeft dat er destijds ook al wel evenveel gedronken werd. Anderen haken hierop in door te zeggen dat zij wel het idee hebben dat jongeren tegenwoordig steeds vroeger beginnen met het drinken van alcohol. Brugklassers roken ook al volgens een meisje. Zij vertelt dat zij onderweg naar school gesprekken kan opvangen van brugklassers die opscheppen over hun alcoholgebruik. Een jongen zegt dat ze steeds eerder volwassen willen zijn en als 11-jarige al gaan comazuipen. De jongeren denken, dat vroeger minder vroeg werd gedronken omdat ouders toen ook strenger waren en kinderen toen ook meer naar hun ouders luisterden. Gevraagd wordt of het terecht is dat de overheid zich zorgen maakt om het alcoholgebruik onder jongeren in het algemeen. Een jongen zegt, dat als je logisch nadenkt en je gaat een avond naar discotheek Crazy Horse en je ziet hoeveel jongeren er dronken zijn, dan 'ben je wel even bezig met tellen'. De jongeren komen vaak 14-jarigen tegen in Crazy Horse. Het is voor niet-zestienjarigen makkelijk om aan drank te komen door het door een oudere jongere te laten kopen in de supermarkt of door het van de ouders te krijgen. Het onderscheid tussen de keet en kroeg hoeft niet gemaakt te worden; dat zou hypocriet zijn.

In de andere focusgroep kennen jongeren allen wel jongeren die wel behoorlijk veel drinken. En ook wel elke week. Zij denken dan ook dat de zorgen om die mensen wel terecht zijn. Een jongen denkt niet dat ze een alcoholprobleem hebben, dat ze zich niet in een coma drinken, maar wel dronken kunnen worden. Ze hebben zichzelf in zijn ogen nog wel in de hand. Op de vraag of de overheid of allerlei organisaties hieraan iets zouden kunnen doen wordt geantwoord, dat ze dat betwijfelen. Juist als je het gaat verbieden, wordt het aantrekkelijker. Een meisje denkt dat de leeftijd verhoogd kan worden zoals in het buitenland, maar dat er misschien wel heel veel wordt gedronken als ze eenmaal die leeftijd hebben. Ook zegt ze dat iedereen wel weet wat de gevolgen van alcohol zijn en hier voorlichting over hebben gekregen. Bijvoorbeeld van de GGD die plaatjes laat zien van hersenen van jongeren die veel drinken en jongeren die weinig tot niets drinken. 'Als je zelf zo dom bent om zoveel te gaan drinken, zolang je niet agressief dronken bent, is het je eigen probleem.' Een meisje zegt dat je nu eenmaal op een leeftijd bent waarop je dingen uitprobeert. Jongeren willen best een keer dronken worden, het geeft waarschijnlijk een kick.

De mogelijke werking van Smart Connection

Na uitleg over de interventie Smart Connection wordt aan de tweede focusgroep (7 jongeren) gevraagd wat zij in het algemeen van het idee vinden. Er wordt positief op gereageerd, zeker als matig gebruik beloond wordt. De jongeren stellen allerlei vragen over hoe dit project precies te werk gaat en wat deelname concreet betekent voor hun. Samengevat vinden de jongeren het een goed idee. Gevraagd wordt of de jongeren het goed vinden omdat er gewerkt wordt aan de hand van het belonen en/of zij ook denken dat het jongeren ook minder zal gaan doen drinken uiteindelijk. De jongeren denken dat dit wel eens kan gaan lukken. Gevraagd wordt of dit effect dan voor één avond zal zijn,

of dat er ook op langere termijn minder gedronken kan/zal gaan worden door het vergroten van het bewustzijn . Een meisje zegt dat ze denkt dat dit voor één avond wel moet lukken. Anderen vallen haar bij. Maar zij denkt wel dat jongeren het wel in hun achterhoofd zullen houden dat ze wat krijgen. Een jongen zegt dat jongeren ook teveel drinken als ze er zelf eigenlijk geen zin in hebben, en dat belonen dan bijvoorbeeld de doorslag kan geven om dan niet te gaan drinken. Vervolgens komt de vorm waarin de beloning gegeven zou kunnen worden aan bod. De jongeren opperen een scooter of een vakantie of een tv.

Op de vraag of Smartconnection ook iets zou zijn voor de keet antwoordt een jongere die tevens keetbeheerder is dat hij denkt dat de keet hierdoor verlies zou gaan draaien. Dat kan hij zich niet permitteren, er gaat heel wat kapot in een keet, dat gerepareerd of vernieuwd moet worden, daar weegt een keer een tv niet tegenop. De jongeren denken dat het misschien wel minder gezellig is zonder alcoholgebruik, er komen dan misschien wat minder mensen. Die gaan dan ergens anders heen. Er wordt uitgelegd dat jongeren die willen drinken gewoon kunnen drinken. Maar ingeschat wordt dat een beloning niet doorslaggevend is binnen een keet. De jongeren denken dat Smartconnection meer iets is voor in kroegen of discotheken.

Als het idee naar voren komt om een keer kosteloos een workshop alcoholvrije cocktails shaken in de keet te verzorgen reageren de jongeren enthousiast.

Maar het krijgen van subsidie als beloning zou nog beter werken bij het matigen van het alcoholgebruik..

In de andere focusgroep (5 jongeren) wordt uitsluitend gevraagd wat de jongeren vinden van Smart Connection in relatie tot het keetbezoek. De jongeren denken niet dat het daar zou kunnen werken. Je hoeft toch niet beloond te worden, weet toch zelf wel of je teveel drinkt. Ander meisje: niet helemaal eerlijk dat blazen. Je kunt niet voor iedereen dezelfde grens stellen, iedereen reageert toch anders op alcohol?

Een jongen zegt dat de keet een indrinkplek is, dus er wordt veel gedronken. In de keet van een meisje is dit ook het geval, maar ze weet niet of dat overal zo is. Zij vindt ook dat iedereen zijn eigen grens moet weten. Een ander meisje zegt dat er in haar keet vooral gedronken wordt voor de gezelligheid, om los te komen en omdat je het lekker vindt. Zij vindt het inzetten van Smart Connection in haar keet dan ook niet zo nodig. Bij weer een ander meisje is de keet ook vooral een plek om in te drinken. 'Om 21:00 uur ga je niet al naar een uitgaanscentrum, dus dan ga je voor die tijd ergens anders heen', zegt zij.

De jongeren denken dat één keertje met de keet meedoen aan Smartconnection niet verkeerd zou zijn, maar ze denken niet dat je dat elke week kunt doen met de hele keet. Er zijn genoeg jongeren die veel drinken.

De jongeren denken ook niet dat het zou helpen om de vrienden van de jongeren bewust te maken van gematigd alcoholgebruik. Een meisje zegt dat je niet veel invloed hebt op iemands drinkgedrag, omdat je er niet zoveel van kunt zeggen. Het is hun eigen besluit. Ook een ander meisje zegt dat ze dat zelf moeten weten. Een jongen denkt dat iedereen ook wel weet dat je niet dronken hoeft te worden. Een meisje denkt dat je vanzelf wel meedrinkt als anderen drinken en een ander meisje denkt dat sommigen het ook nodig hebben en er ook gedronken wordt om los te komen. Die willen niet ongezellig overkomen.

Welke aanbeveling hebben de jongeren voor de overheid (wat zouden ze in een 1-minuutgesprek met een minister willen zeggen)?

Een van de jongens zegt dat hij 'gigantisch zou gaan liegen'. Gevraagd naar het waarom, antwoordt hij dat hij denkt dat wanneer de overheid erachter komt waar de keten zitten, zij deze willen sluiten. Ze zijn daar immers tegen, denkt hij. En dat ze deze wel gedogen, maar dat ze de keten willen sluiten omdat deze niet voldoen aan de veiligheidseisen en er bovendien geconcurrereerd wordt met de horeca. Hij zegt dat de overheid beter kan zorgen dat zij aangeven aan welke eisen de keet wel moeten voldoen, zodat zij dit kunnen aanpassen en de overheid de keet vervolgens kan legaliseren. Op de vraag of er iemand is die wel eerlijk zou zijn tegen de minister, antwoordt dezelfde jongen dat hij denkt dat er geen voordeel aanzit om eerlijk te zijn. Een van de meisjes zegt dat zij denkt dat zij het anders zou vertellen, en de keet in een positiever licht zou presenteren.

Een andere jongere wil zeggen dat de keet een heel goede sociale plek is.

Er wordt normaal gesproken niet echt een kijkje binnen genomen en de politie komt alleen kijken als er overlast is.

Een meisje zou zeggen dat er niet alleen naar het westen van het land gekeken moet worden, maar dat er meer landelijk gekeken moet worden. In de omgeving van Hardenberg heb je een paar discotheken en voor de rest moet je al veel verder reizen. De jongeren kijken zelf veel te veel uit naar het bezoeken van de keet en er moeten geen grote dingen veranderen.

Een van de jongeren zou willen dat er positiever gepraat wordt over de keet. De ouders horen immers ook die verhalen. Hiermee wordt ingestemd. Door negatieve publiciteit wordt het hen moeilijk gemaakt om de keet te bezoeken doordat ouders snel bezorgd zijn. Onlangs zijn er enkele jongeren verongelukt onderweg naar de discotheek. Toen werden de ouders van de jongeren bezorgd en moesten ze ineens bellen als ze aan waren gekomen.

2.2 Conclusies en beschouwing.

Op basis van de gegevens uit de focusgroepen kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- De jongeren bezoeken geen (semi)commerciële keten, maar uitsluitend huiskamerketen. De vorm verschilt: schuur, caravan, garage, tuinhuis, maar hun eigen definitie is: min of meer los van het huis
- Er lijken in sommige delen van de gemeente veel keten te zijn, in ieder geval daar waar illegale zenders zijn. Het hebben van een keet met een zender lijkt een oude gewoonte
- De jongeren hebben geen problemen met het afleggen van grotere afstanden naar de keet toe ('naar school moeten we ook ver fietsen') of daarna bij het uitgaan

- Het keetbezoek gaat veelal vooraf aan uitgaan in een discotheek of kroeg en heeft dus een indrinkfunctie (de alcohol in de horeca wordt erg duur gevonden). Een uitzondering hierop vormen de keten waarin illegale zenders staan en avonden waarop een keetfeest plaatsvindt. Een enkeling laat het overigens wel bij het verblijf in de keet
- Jongeren maken ook gebruik van hangplekken buiten de keet
- Het zijn meestal kleinere, hechte vriendengroepen die naar de keet gaan, het merendeel bestaat uit jongens. Meisjes moeten kunnen meedoen met de jongens, niet andersom. De keetbeheerders zijn ook allemaal jongens. Symptomatisch is, dat een meisje zegt, dat haar ouders nooit zouden toestaan dat zij een keet begint, maar het voorstelbaar vindt, dat als haar broertje ouder is die dat wel mag.
- De ouders stemmen toe in het hebben van een keet; soms verbieden ze keetbezoek, uit angst voor uit de hand lopend alcoholgebruik. Over het algemeen trekken de ouders zich weinig aan van het reilen in de keet. Wel letten ze op overlast voor de buurt of voor henzelf. Als er maar netjes wordt opgeruimd is het goed. Een enkele ouder let op het verstrekken van sterke drank
- De jongeren denken dat hun ouders de invloed die ze wel degelijk kunnen hebben op het alcoholgebruik van hun kinderen, onderschatten
- Het lijkt erop dat de meeste ouders hun kop in het zand steken wat betreft het alcoholgebruik in de keet, ook uit eigenbelang (willen ook wel eens een avondje rustig op de bank). Het kan ook zijn, dat ze het onderschatten, omdat de jongeren in eerste instantie altijd het zelf proberen op te lossen
- De keetbeheerders zijn meer geïnteresseerd in het behoud van hun spullen dan dat zij letten op bijvoorbeeld de mate van alcoholgebruik
- Er is sprake van weinig tot geen winst. Het eventueel geldoverschot wordt weer in de keet gepompt
- Jongens drinken meestal bier, meisjes postmixdranken, vooral stuiterballen (Sambuca-Blue Curaçao). Het betreft dan volle glazen, waarschijnlijk groter dan standaardglazen. Er is ook altijd fris aanwezig, wordt echter niet veel gedronken
- De jongeren zijn tussen de 14 en 16 jaar bij hun eerste keetbezoek
- De jongeren lijken zich nauwelijks bewust van gevaren. Ze hebben het idee, dat zij hun alcoholgebruik in de hand kunnen houden, ze hebben geen noodplannen en komen niet veel verder dan 112 bellen, als er iets mis zou gaan. Misstanden worden onderling opgelost, ze kennen elkaar immers goed. Er zijn sowieso weinig regels. Die er zijn, zijn er voor het bewaren van de orde
- Twee jongeren (een jongen en een meisje) van de 12 hebben een ervaring met alcoholvergiftiging, waarbij het meisje ook nog eens samen met een vriendin in een ambulance naar het ziekenhuis is vervoerd
- Jongeren zijn zich ervan bewust dat er tegenwoordig meer en eerder wordt gedronken dan vroeger. Ze maken aan den lijve mee, dat bijv. 12- en 13-jarigen opscheppen over hun alcoholgebruik
- Alle jongeren denken dat de overheid erop uit is de keten te sluiten, vanwege onveiligheid, overmatig alcoholgebruik of concurrentie met de horeca. Waarschijnlijk vanuit deze vrees hebben zij ook een wantrouwende houding tegenover professionals (werd door de gespreksvoerders gevoeld uit de

lichaamstaal van de jongeren). Van een jongen van 17 jaar, die zei niet te drinken, werd vermoed dat hij het wel deed, maar dat hij zich niet bloot wou geven

- Over Smart Connection wordt sympathiek gedacht, maar de jongeren vinden dit meer iets voor de horeca. Keetbeheerders denken dat het het rendement van de keten in de weg zal staan, de jongeren in het algemeen zien de interventie op gespannen voet staan met de indrinkfunctie van de keet. Wel staan zij open voor een keer een workshop Happy Drinks

3. Aanbevelingen

Op basis van de resultaten in het vorige hoofdstuk worden hier enige aanbevelingen geformuleerd met het oog op het te voeren beleid in keten en hokken in het kader van het project 'Fris over drank'.

Bereikbaarheid keetbezoekers

Overduidelijk is het, dat de geïnterviewde jongeren uit vrees voor maatregelen tegen de keten een wantrouwende houding koesteren tegen overheid, maar ook professionals. Dit maakt het moeilijk om een adequaat preventiebeleid uit te voeren. Dit klemmt nog meer, nu in de voorstellen van het kabinet de gewijzigde Drank- en Horecawet in de loop van 2012 de strafbaarheid van het bezit van alcohol bij jongeren onder de 16 jaar zal bevatten. De verwachting is, dat jongeren dan nog meer ondergronds zullen gaan, waarbij een veelvuldiger ontstaan en bezoek van keten en hokken voor de hand ligt. Een oplossing lijkt alleen te liggen in een duidelijk uitgesproken intentie van de gemeente om de huiskamerketen buiten schot te laten, geflankeerd door een zorgvuldig geformuleerd preventiebeleid. En ook dan zal het nog moeilijk zijn het wantrouwen te doorbreken.

De jongeren zelf belichten de positieve functies van keten, dit geeft aanknopingspunten voor een positief geformuleerde boodschap/campagne vanuit de gemeente. Deze zou dan niet alleen gericht moeten zijn op de jongeren zelf, maar ook op hun ouders. Wat dat betreft kan lering getrokken worden van de aanpak in De Wolden en in Oost-Gelre, waar door het jongerenwerk in samenwerking met de verslavingszorg en de gemeente een gemeentelijk preventiebeleid richting keten en hokken is ontwikkeld. Daarbinnen spelen bevorderen van een open en volwassen relatie met de doelgroep en hun ouders een belangrijke rol. Voorop staat het creëren van veilige en gezonde situaties, meer een aanpak gericht op harm reduction.

Bereikbaarheid van ouders

Vooraf het betrekken van de ouders en het versterken van hun betrokkenheid bij het reilen en zeilen van het keetbezoek is een aandachtspunt. Uit het onderzoek blijkt, dat geen sprake is van nood- en veiligheidsplannen, van aandacht bij de jongeren zelf voor oplossingen in nood- en onveilige situaties. De ouders zijn daarbij helemaal uit beeld, terwijl zij toch meewerken aan mogelijk onveilige en ongezonde situaties door keten op hun erf toe te laten en keetbezoek te tolereren, in sommige gevallen zelfs aan te moedigen. Ouders zouden er ook meer bewust van gemaakt moeten worden dat zij wel degelijk invloed hebben op het alcoholgebruik van de kinderen. Dat zei dit hebben, zeggen de geïnterviewde jongeren ook zelf.

Landelijk beleid is het om de verantwoordelijkheid van ouders bij het bevorderen van gezondheid en voorkomen van onveilige en ongezonde situaties steeds meer te benadrukken. Een gemeentelijk preventiebeleid met voorlichting richting ouders, bijvoorbeeld in de vorm van homeparties, kan hieraan bijdragen.

Te denken valt aan een positieve benadering, een soort Smart Connection voor de ouders. Dat wil zeggen, dat aan het bevorderen van gezond gedrag door ouders bij hun kinderen (door het stellen van regels, monitoring, maken van afspraken, treffen van maatregelen) een beloningsstructuur gekoppeld kan worden.

Smart Connection

Het lijkt erop, dat er voor Smart Connection weinig toekomst beschoren ligt in keten en hokken. Wil deze interventie geïntroduceerd kunnen worden in deze setting, dan dient in onze ogen een 'omwegbenadering' gekozen te worden. Het aanbieden van workshops Happydrinks wordt wel als een mogelijk goed idee beschouwd. Ook een benadering via een gemeentelijk preventiebeleid, dat bijvoorbeeld gericht is op het uitstellen van drinken tot in ieder geval 16 jaar (waarbij steun gezocht kan worden bij de aangekondigde wijzigingen in de Drank- en Horecawet, waarin drinken onder de 16 in de publiek toegankelijke ruimten in ieder geval al niet meer getolereerd gaat worden). Promotie van alcoholvrij gedrag tot de leeftijd van 16 jaar hoort hierbinnen. Weliswaar is Smart Connection bedoeld voor 16-plussers, maar het inzetten van het middel op 16-minners in de hokken en keten kan bijdragen aan een acceptatie van de interventie bij een bredere doelgroep. Indien deze jongeren dan 16 worden kunnen zij mogelijk geworven worden als peers en ingezet worden bij het verreden van de interventie.

Interventies in hokken en keten

Hierboven is al als idee geopperd om workshops Happy Drinks in te zetten in hokken en keten. Deze zouden door het jongerenwerk georganiseerd kunnen worden, geflankeerd door peers van Tactus. Daarnaast zou aan andere workshops gedacht kunnen worden. Het is nl. de vraag of, zoals in Oost-Gelre het geval is, alle jongeren bereikt worden op grootscheepse voorlichtingsavonden. Dit kan ook op een kleinschaliger manier. Daarbij kan bijvoorbeeld ook gedacht worden aan workshops die het Trimbos-instituut momenteel ontwikkeld voor het MBO, zoals de workshop reclamebureau (waarbij het doel is het bevorderen van de weerbaarheid van jongeren tegen de invloed van de drankindustrie). Ook kan gedacht worden aan het inzetten van een Instructie Verantwoord Alcoholshenken.

In de plannen van Fris Over Drank zitten ook al creatieve manieren om jongeren in keten en hokken bezig te houden, deze kunnen uiteraard ook gerealiseerd worden.

En tenslotte hoeven interventies niet allemaal in de keet plaats te vinden. Zo is uit het onderzoek gebleken, dat de jongeren onvoldoende parate kennis hebben over veiligheidsaangelegenheden en over wat te doen in noodsituaties, bijvoorbeeld bij alcoholvergiftigingen. Kennis hierover zou ook in ander verband verstrekt kunnen worden, zoals bijvoorbeeld op scholen in het kader van de sport- en gezondheidsweek.

Toegangstijden horeca

In de gewijzigde Drank- en Horecawet wordt het straks mogelijk sluitings- en toegangstijden te koppelen aan leeftijd. Aangezien de keten en hokken volgens het onderzoek een duidelijke indrinkfunctie hebben, zouden de discotheken waar de jongeren naartoe gaan een strenger deurbeleid kunnen hanteren door bijvoorbeeld de leeftijdsklasse van 16 tot 18 jaar te verplichten op een vroeger tijdstip binnen te zijn.

Tot slot

Zoals hierboven aangegeven lijkt het van belang het vertrouwen van ouders en jongeren te veroveren voor het kunnen uitvoeren van adequaat preventiebeleid. Te overwegen valt hiervoor de introductie van de gewijzigde Drank- en Horecawet medio 2012 te benutten.

Landelijk zal er dan veel aandacht komen voor vooral de invoering van de strafbaarheid van het bezit van alcohol bij jongeren onder de 16 jaar in voor het publiek toegankelijke ruimten en op de openbare weg. Het signaal dat hiervan uitgaat is, dat onze maatschappij het gebruik van alcohol onder de 16 jaar niet langer tolereert. In dat kader kunnen ouders opgeroepen worden ook hun steentje hieraan bij te dragen, zowel door jongeren niet ertoe in staat te stellen de wet te overtreden buitenshuis (toestaan dat zij alcohol kopen onder de 16 jaar) als door het gebruik van alcohol onder de 16 ook thuis en in verlengde thuissituaties te verbieden. Om dit te kunnen realiseren zouden zij zich kunnen laten ondersteunen door professionals van bijv. Tactus en De Stuw in op voorlichting en preventie gerichte activiteiten.

Bijlage 1

Hardenberg, mei 2011

Beste ouder of verzorger,

De gemeente Hardenberg voert een actief alcoholmatigingsbeleid uit onder de naam Fris over Drank. In het voorjaar hebben diverse scholen in Hardenberg vanuit dit beleid medewerking verleend aan een schriftelijke enquête onder jongeren van 15 tot en met 17 jaar. De hoofdvraag was hierbij: hoe besteden jongeren hun vrije tijd en welke rol speelt alcohol daarbij?

Uw kind heeft na het invullen van de vragenlijst aangegeven mee te willen werken aan vervolgonderzoek. Dit betekent dat Hogeschool Windesheim samen met het jongerenwerk van De Stuw een gesprek voert met twee groepen jongeren. Dit vindt buiten schooltijd plaats, op 8 en 15 juni bij welzijnsinstelling De Stuw in Hardenberg.

Uw kind is ondertussen door Windesheim uitgenodigd voor een gesprek.

Ik wil benadrukken dat ik blij ben met de medewerking van uw kind aan de onderzoeken. Het geeft ons informatie over uitgaansgedrag en voorkeuren in vrijetijdsbesteding van jongeren in Hardenberg. Hier stemmen wij onder andere ons gezondheids- en welzijnsbeleid voor de komende jaren op af.

Heeft u nadere vragen over dit onderzoek, of stelt u prijs op het ontvangen van het onderzoeksrapport, neemt u dan contact op met Geeske Roos:

geeske.roos@hardenberg.nl
0523-289238

Met hartelijke groet,

Jannes Janssen
Wethouder gemeente Hardenberg

Bijlage 2

Checklist focusonderzoek

- Intro
- Voorstelronde
- Kennen de jongeren elkaar?
- Wat vinden de jongeren van de alcoholvrije cocktails?
- Wat is een keet eigenlijk?
- Hoe ziet de keet eruit?
- Wat vinden de ouders ervan?
- Wat de jongeren zelf drinken op een gemiddelde avond?
- Hoe houdt de keet op met bestaan?
- Wie zorgt er voor het inslaan van eten en drinken voor de keet en wie krijgt dit geld?
- Komt het wel eens voor dat de jongeren blijven slapen in de keet?
- Hebben de jongeren het idee dat de mensen in de keet het weten wanneer iemand te ver is gegaan en hulp nodig heeft?/Wat doen jullie als je merkt dat iemand echt teveel alcohol heeft gedronken?
- Zijn er ook regels die gelden binnen de keten die jullie bezoeken?
- Hebben jullie wel eens meegemaakt dat iemand een alcoholvergiftiging heeft gehad?
- 5 redenen om niet te drinken, of niet meer dan twee glazen te drinken.
- De overheid maakt zich zorgen om wat er in de keten gedronken wordt. Zijn deze zorgen terecht?
- Denken de jongeren dat Smartconnection werkt?
- Stel, je hebt een minuut de tijd om bij de minister op bezoek te gaan om over dit onderwerp te praten. Wat zou je dan nog willen zeggen?
- Aanvullingen?
- Evaluatie

Afsluiten met dank zeggen en bonnen. Evt contactgegevens noteren bij belangstelling voor SC.